

ЈАЛОВО ДИПЛОМАТС

ГРЕВОВ

купувања, продажби итн. Од тие причини, Македонија досега нема ниту Закон за надворешни работи, ниту Стратегија на надворешната политика.

Усвојувањето такви акти секако ќе придонесе за една поинаква "градба", водење и имплементирање на нашата надворешна политика и дипломатија. Но, тоа би им ги врзало рацете на владејачките партии, елити и котерии. Според мене, тоа е суштинското објаснување, макар што има и други неповолни фактори.

Разговорот го водеше:
Рената МАТЕСКА

☀ Професоре Мирчев, македонската дипломатија од престижна, високопочитувана служба со углед, поради многубројните скандали, неодговорности, гафови, лоши организациони и кадровски решенија прерасна во институција за подбив. Имате ли објаснување за ваквите состојби?

МИРЧЕВ: Кој знае дали воопшто можеме да говориме дека некогаш нашата дипломатија имала висок престиж и углед. Можеби на почетокот, по прогласувањето на независноста, кога заради деликатноста на моментот, имаше малку повеќе одговорност, професионализам и експертиза. Потоа, дипломатијата и воопшто надворешната политика на државава, стана монопол на поединци, приватен домен на некои високи функ-

Со Димитар Мирчев, професор по дипломатија и меѓународна политика на Европскиот универзитет во Скопје и поранешен амбасадор на Република Македонија во Ватикан и Словенија, отворено разговаравме за лошата слика на македонската дипломатија.

Според него, очигледно е грчкото фијаско за спорот со името, но необично е што не го користиме фактот дека трите најмоќни држави во светот, истовремено и членки на Советот за безбедност - САД, Кина и Русија, не признаваат како Република Македонија.

ционери, но и дејност на државата во која, во голема мерка и повеќе отколку во другите сектори, царуваа волонтаризам, неодговорност, монопол на партиските, семејните, етничките, па дури и локалните елити и котерии. Да спомнам дека надворешната политика и дипломатијата, за многумина од новопечената, во последните 15 години, елита, беа исклучителна можност за градење кариери, вработување и заработка за себе и за блиските, за "прошетки низ светот", но и за политички и внатрепартиски или меѓупартиски ценкања,

☀ Прогласувањето на независноста Македонија го пречека со речиси оформена дипломатска служба. Но, според Вас, кога се случува "грешките во чекори"?

МИРЧЕВ: Првата грешка беше, според моја оценка, во тоа што на шефот на државата, надвор од Уставот, му се доделија, или поарно речено - се присвоени преголеми фактички ингеренции во водењето на целиот домен на надворешната политика и диплома-

КО ОЗБОРУВАЊЕ ЗА И, БЛАМАЖИ И УТКИ

тијата. Тој лично, барем јас имам такво чувство, не ги злоупотребуваше или самоволно ги користеше, но балонот на т.н. тројна поделба на власта или на рамнотежата на парламентарната и извршната власт – пукна, односно издиша... Целиот тој сектор на државната политичка власт, управа, се оддели од судбината на другите сектори, во кои колку – толку има прописи, закони, парламентарна контрола, транспарентност итн. Колку да илустрирам кратко, надворешната политика кај нас е апсолутно единственото подрачје во кое сè уште се применува законодавството на бивша Југославија.

До сега, немаше ниту еден министер или влада, кои не ветиле брза изработка и усвојување на Закон за надворешни работи и кои тоа навистина го сторија. Да не говориме за подзаконски прописи или за стратегии, што инаку ги има секоја нормална држава на светот, па и оние кои се значително помали или помлади од нашава. Оттука, бидејќи механизмот не е создаден, "грешките во чекори", како што велите или, пак, "грешките во процените и одлуките", се колку присутни, толку и латентни. На пример, од онаа во 1997 година, кога се кандидиравме за членка на непостојаниот состав на Советот за безбедност, до онаа пред сосема кратко време, кога се кандидиравме за членка на Економскиот и социјален совет на ОН. Чисти бламажи, за кои јавноста дури и не знае. Да не говориме за една редица настани во односите со Грција, со соседите итн. Па, сепак, треба да кажам дека сè тоа не е претежен грев на дипломатијата или на нашиот меѓународен сектор. Тоа е грев на нашите вкупни внатрешни соодноси, сили и потенцијали. Барем во дипломатијата денес дејствува и еден поспособен, поискусен и потенцијално попродуктивен апарат и по-

тенцијал. проблемот секогаш е во водството.

✱ Неповолниот авторитет на македонската дипломатија, според многумина, "боде в очи" и влијае на нашиот меѓународен имиџ. Можеме ли да ги вратиме сјајот и угледот?

МИРЧЕВ: Секако. Мислам дека, во прв ред е крајно време да почнеме со редовно, систематско и квалитетно едуцирање на кадар за ова подрачје. ФОН, Факултетот за општествени науки во Скопје, е карактеристичен пример за школа која оспособува таков персонал, дури и на додипломско ниво; а, се надеваме, од набрзо - и на поддипломско, специјалистичко и докторско ниво. Вто-

ро, сметам дека, исто така, е крајно време ова подрачје на државната управа и извршната власт, но и на парламентарна иницијатива, улога и контрола - да се уреди нормативно и фактички. И, на крај, тоа подрачје да се из земе од партиско-политичките интереси и нагодби, од етно-политички и фамилијарни влијанија, котериски договори и слично.

✱ Веќе децениски се води дијалогот со Грција за спорот околу името. По признавањето на нашето уставно име од страна на САД, според некои дипломати, анхронизмот за името ќе стане AB ABSURDUM. Го делите ли ваквото мислење?

МИРЧЕВ: Да, сосема. Токму овие две недели Грците повторно презедоа некоја дипломатска иницијатива, не за да се реши прашањето, туку повторно да се изврши притисок на нас. Повторно дипломатско озборување дека сме непопустливи и дека не сакаме да преговараме, повторно со закани за блокади, блокади, вета во Европската унија и НАТО, доколку не попуштиме и слично. Чудно е како земја со таква позиција и дипломатски капацитет не извлече никаква поука за јаловоста и безефектноста на својата политика кон нас. Мислам дека сите веќе го забележуваат грчкото фијаско и постапното приближување на разврската. Дури и во следните две години да се задржи постојниот статус-кво во нашите односи, потоа се очекува ратификација на новиот уставен договор за Европа и укинување на правото на вето на земјите-членки на ЕУ. Мислам дека во догледно, а скоро време, претстои разврска. Но, исто така, ме чуди што нашата надворешна политика и дипломатија не се поактивни, поупорни и поснаодливи во капита-

☀️ Како ги коментирате последните гафови, но и напади од Грција дека претставуваме национална и културна закана за нив, како и најавите за опструкција за нашето членство во НАТО и во ЕУ? Колку најавите за опструкција се "издржани" и дали на една членка на ЕУ и "лулка на демократијата" ѝ прилега вакво однесување?

МИРЧЕВ: Мислам дека и овој пат тие закани нема да успеат. Како што реков, и во Унијата и во НАТО се очекува реконструкција на системот на одлучување, но веќе се зацврстува и т.н. заедничка надворешна и безбедносна политика. Освен тоа, за македонско-грчкиот диспут за името, веќе е создадена и поинаква клима во политичкото јавно мисле-

☀️ Што суштински им советувате на Вашите студенти, идни дипломати? Дали им ја пренесувате и мислата на Милан Бартош, според која најспособниот дипломат не може да ја направи добра лошата политика на својата влада, како што и најдобрата политика на владата, без сомнение, ќе биде слабо застапувана од лош дипломат?

МИРЧЕВ: Покојниот академик Бартош, еден од родоначалниците на југословенската дипломатија по 1945 година, секако беше во право и неговите мисли, сите кои се занимаваме со педагогија, со задоволство ги цитираме и ги употребуваме. Се разбира, на ФОН, колку јас, толку и другите колеги, настојуваме да ги мотивираме студентите

лизирањето на американското признавање на нашето уставно име. Бидејќи денес имаме квалитативно поинаква позиција: веќе трите најмоќни земји во светот истовремено и членки на Советот за безбедност - САД, Кина и Русија не признаваат како Македонија. А, исто така, и членки на ЕУ и на НАТО - Словенија или САД. Необично е како тоа не го користиме.

☀️ Во нашиот Устав, Македонија се обврзува да се грижи за Македонците надвор од матичната држава, што од грчка страна беше оквалификувано како можност за територијална аспирација. Во грчкиот Устав во член 108 се предвидува грижа на Атина за грчката дијаспора. Коментар? Античкиот мислител Тукидид има една мисла која вели: "Силните го прават она што можат, а слабите она што мораат". Кое е наравоучението?

МИРЧЕВ: Нашиот Устав, во јануари 1992 година, со амандман се измени и се додаде - "без мешање во внатрешните работи на други земји". Тоа беше условот на Бадинтеровата комисија и ние тоа го прифативме, легитимно. Грчкиот устав е усвоен многу порано и никој од нив не барал промени. Во светот има такви асиметрии; некогаш тие навистина се резултат на силата и на влијателноста на земјата, некогаш се случајни. Да видите што сè има и што сè нема во Уставот на Албанија, навистина ќе се изненадите. Случајот на грчкиот Устав можеби е доказ за исправноста на мислата на Тукидид, случајот на Албанија е само исклучок.

ДИМИТАР МИРЧЕВ

ние на најголем дел од членките на Унијата и на НАТО, да кажеме во Британија, во Италија и во Германија, но и во Франција. Да не зборуваме за Полска, Унгарија, Чешката Република и други. Никаква опструкција веќе нема шанси, доколку ние навистина ги исполниме условите и критериумите за приемот. Што мислите, ќе не држат надвор од Унијата заради Грција? Па, сепак, тоа не е оправдување за пасивноста, неснаодливоста или исчекувањата на нашиот меѓународен и дипломатски апарат.

за поквалитетно оспособување и студирање. Меѓутоа, некогаш и сами сме во дилеми и конфузија. На пример, можете да имате лоша или добра политика, одлична или слаба. Но, замислете состојба кога за некоја област или прашање - државата воопшто да нема политика! А тоа нам често ни се случува. Знаете ли колку пати, во одговорите на Владата на Прашалникот на ЕУ, стои едноставно: РМ нема таква политика или таков закон? Што потоа да им зборуваме на студентите?